

Բայց մինչ ասոնք կը վերադառնան, ահա Յիսուս ինքնին ընդ առաջ կ'ելլէ. Մատթէոս կը նկարագրէ տեսարանը: Տէրը տեսնելուն, կ'իյնան անոր ոտքը եւ կ'երկրպագեն: Նկատելու է սակայն, որ այդ բառերը շատ լաւ կ'արտայայտեն տարակոյսի հոգեկան վիճակը այդ կիներուն. աւետարանիչը կ'ըսէ. «ոտքն ինկան ու երկրպագութիւն ըրին»: Ստոյգ է որ կրնայ երկու դորձ միաժամանակ իմացուիլ. այսինքն՝ «ոտքն ինկան երկրպագելով», սակայն դուցէ առանց դիտաւորութեան չէ որ երկու դատ բայեր կը դորձածուին, եւ լաւագոյն պիտի ըլլար ետեւ առաջ տանելով ըսել. «երկրպագելին՝ ոտքն իյնալով»: շեշտը կարծես յատուկ մտքով դրուած է «ոտքն ինկան»ին վերայ, ճշգրտելու համար այդ տեսիլքին իրական ըլլալը, թէ՛ երազ մը չէր: Յիսուս ալ, անոնց՝ որ վախերնուն պատճառաւ մտադրած էին ոչ մէկուն բան մը ըսել (Մարկոս իր պատմելու եռանդին մէջ՝ «մարդու բան չըսին» կ'ըսէ, իբր թէ դորձը եղած վերջացած ըլլայ), կը կրկնէ առաջին յորդորը, «Մի՛ վախնաք»: որ շատ լաւ կը հասկցուի, եթէ մտածենք՝ թէ կիները հոգեկան ինչ վիճակի մէջ թողուցին դերեղմանը (ըստ Մարկոսի): Եւ Յիսուս կը շարունակէ. «Գացէք ըսէք իմ եղբայրներուն որ Գալիլեա երթան»: Ամբողջութեանը մէջ կարծէք թէ այս հատուածը տեղափոխուած է Մարկոսի աւետարանէն (ԺՁ. 8), եւ անցած Մատթէոսի (ԻԸ. 9-10), ուր լաւ չի կապուիր ոչ նախնութեամբ, ոչ ալ պատմութեան ընդհանուր ընթացքը եւ մատթէոսեան ոճը: Տանելով իր յատուկ տեղը, որ հաւանորէն իրենն է (այսինքն Մարկոս ԺՁ. 8էն վերջ), կը բացատրուի այդ մասը՝ թէ ինչպէս կիները յետոյ փոխեցին իրենց մտադրութիւնը, եւ վաղեցին ամէն ինչ պատմելու առաքեալներուն:

Այս միջոցին, Պետրոս, Յովհաննէս եւ Մարիամ Մագդաղենացի կը հասնին գե-

րեղման. առաջին երկուքը ներս մտնելով եւ համոզուելով թէ Յիսուսի մարմինը չկար այլեւս, ետ կը դառնան. սակայն Մագդաղենացին կը մնայ, լալու համար: Մարիամ այն աստիճան ինքնիրմէ դուրս ելած էր ցաւին պատճառով, որ եւ ոչ իսկ անդրադարձաւ թէ հրեշտակ մը կը խօսէր իրեն հետ. եւ ասիկա դուցէ միակ կէտն է ամբողջ սուրբ Գրքին մէջ, ուր հրեշտակի մը տեսիլքը վախ կամ սարսափ չ'ազդեր. ասիկց կրնանք հետեւցնել՝ թէ ո'րչափ իր ցաւին մէջ ընկղմած էր այս կինը, եւ ինչպէս չէր կրցած ճանչնալ Յիսուսը, առաջին տեսութեամբ: Սակայն լսելով իր անունը՝ արտասանուած այն շրթունքէն, այն շեշտով՝ որ այնքան ընտանի էր իրեն, չօչափել տուին անրացատրելի իրականութիւնը. ու այն ատեն ո՞վ կրնար զսպել իր անասման ուրախութիւնը: Ինքը Յիսուս ստիպուեցաւ սիրողաբար միջամտել, ապահովցնելով թէ առիթը պիտի ունենար զինքը կրկին տեսնելու, վերջնականօրէն մեկնելէն առաջ. «Մի՛ մօտենար ինծի, վասնզի դեռ Հօրս քով չեմ ելած»: Այս է բառացի թարգմանութիւնը Փրկչին զմայլելի այդ խօսքին, եւ Մարիամ կը վաղէ եղածը աւետելու աշակերտներուն:

Յիսուս կը տեսնուի յետոյ Եմմաուս դացող երկու աշակերտներուն, որոնք զանալով՝ կ'իմանան թէ Պետրոսի եւ միւս տասնմէկ աշակերտներուն ալ երեւցած էր, բացի Թոմասէն:

Ահաւասիկ յարութեան այս առաջին օրուան հաշիւը: Ստոյգ է, որ մահուան վրայ կատարուած յաղթանակը՝ մարդու համար այնքան անյուսալի բան մըն է, որ հաւատալու համար ձեռքով պէտք է չօչափել. ուստի Աւետարանիչները, որ Յիսուսի յարութեան վկաները թուելու փոյթն ունին, կ'ընտրեն ականատես շատ մը վկաներէն խումբ մը:

Եթէ ուշադիր ըլլանք իւրաքանչիւր ա-

մէկը ընտրած ըլլայ այն վկայութիւնը, որ իր ընթերցողներուն աւելի կը յարմարէր: Մատթէոս՝ հրեայ, եւ որ հրեաներու համար կը գրէր, իբր ապացոյց կը բերէ՝ ոչ այնչափ Յիսուսի շրջանակին պատկանող անձերու վկայութիւնը, որչափ անոր ռիսկիւմ թշնամիներունը. ասոնց սուտ դիւտը (որ դեռ դիւրաւ կրնար ստուգուիլ՝ աւետարանչին ժամանակը) ամէնէն աւելի անհերքելի ապացոյցն էր իրականութեան (այս պատճառաւ ալ ԻԸ. 9-10 համարները Մարկոսի վերաբերիլը կը հաստատեն):

Մարկոս ընդհակառակն խօսքը կ'ուղղէ իրաւաբաններու հասարակութեան մը, Հռոմայեցիներու. հետեւաբար կը ջանայ երկու դասի դատել իր վկաները. ակամաներու եւ կամաւորներու: Առաջինները՝ կիներն են, որոնք իրենց վախին պատճառով՝ չեն ուզեր ոչ մէկուն բան ըսել. երկրորդին կը պատկանին Մարիամ Մագդաղենացի եւ երկու աշակերտներ, որոնք թէեւ Մարկոսէն որոշակի անուանուած չեն, կրնան սակայն Եմմաուսիները ըլլալ: Երկու խումբերն ալ հասարակաց մէկ յայտարարի տակ կը միանան. աշակերտները անոնց վկայութեան հաւատք չեն ընծայեր: Հետեւաբար դատաստանօրէն կարելի չէ թելադրական աղղեցութեան եւ խանդավառութեան մասին խօսք ընել, որոնցմէ իբր թէ այնքան տարուած ըլլան Առաքեալները՝ որ ցնորբանութիւններու հաւատան, առանց ընտրութեան: Մարկոս, ամէնէն վերջ, Յիսուսն ալ բեմ կը հանէ՝ յանդիմանելու համար

տասնմէկ աշակերտները, իրենց անհաւատութեան համար:

Ղուկաս՝ ինքը յոյն, եւ յոյներու համար գրող, մինչ կը նկարագրէ ունայն դերեղմանին շուրջը դարձածը, դորձողներուն մէջ կը դնէ նաեւ կիները. բայց երբ յարութեան վկաներ բերել հարկ կ'ըլլայ, տկար սեռը կ'անտեսէ եւ կը ջանայ դուրս ցատկեցնել երեւումը անհաւատներուն, որոնք յայտնի կերպով կիներու խումբը երազատեսներ կը նկատեն (Եմմաուսի երկուքը): Անցողակի կ'աւելցնէ Յիսուսը ուրացող աշակերտը (Պետրոս) եւ մետասանները: Կարծես Ղուկաս պատմաբանը ախորժած ըլլայ, աւետարանի պատմութեան այս գլխաւոր կէտին մէջ, միայն մարդերու վկայութիւնը առնել, որոնցմէ հետո ըլլայ տպաւորութեան ամէնէն նուազ կասկածը:

Յովհաննէս ընդհակառակն կը մտահոգուի «մեզի ձեռքով չօչափել տալու» յարուցեալ Յիսուսի մարմինին իրականութիւնը. Մագդաղենացին ոտքը կը բռնէ, Թովմաս կը չօչափէ, Տիբերական ծովակին քով աշակերտներուն հետ սեղանակից կ'ըլլայ: Այսպէսով Հօրս աւետարանները, իրենց տարբեր դոյններու աստիճանաւորութեամբ՝ կը նպաստեն յարութեան նրկարը կենդանի եւ բարախուն դարձնելու. առերեւոյթ խառնակութեան մէջ՝ անոնք լաւ կը նկարագրեն յարութեան յարուցած խոռվքը անոնց մէջ՝ որոնց աչքերուն դեռ ներկայ էր Գողգոթայի ցաւաղին տեսիլը:

Թրգմ. Հ. Ք. Զ.

